

Examenverslag mbo 2023-2024

College voor Toetsen en Examen

Inhoudsopgave

Voorwoord	3	4. Kwaliteit	12
1. Examenproces	4	4.1 Onderzoeken	12
1.1 Ketenpartners	4	4.2 Kwaliteit	13
1.2 Examencyclus	4		
2. Constructie, vaststelling en normering	6	5. Feiten en cijfers	14
2.1 De constructie van opgaven	6	5.1 Commissieleden	14
2.2 De vaststelling van opgaven	8	5.2 Aantal opgaven	14
2.3 De samenstelling van examens	8	5.3 Aantal kandidaten	14
2.4 De afname van examens	8	5.4 Afnameaantallen	15
2.5 De normering	9	5.5 Landelijk gemiddelde resultaten	18
		5.6 Neutralisaties	21
		5.7 Meldingen	21
3. Communicatie met het veld	10		
3.1 Examenbladmbo	10		
3.2 Klankbordgroepen	10		
3.3 Schoolbezoeken	11		

Voorwoord

Dit is het tweede gezamenlijke examenverslag middelbaar beroepsonderwijs (mbo) van het College voor Toetsen en Examens (CvTE) en Stichting Cito (Cito), met medewerking van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).

In het mbo worden de vaardigheden lezen en kijk-luisteren bij Nederlands en Engels centraal geëxamineerd. Het CvTE is verantwoordelijk voor deze centrale examens.

Dit gebeurt in opdracht van het ministerie van OCW.

Jaarlijks nemen onderwijsinstellingen de centrale examens digitaal af, verspreid over vijf afnameperiodes. Het gaat hierbij om vier centrale examens:

- Nederlands 2F: verplicht examen voor studenten die een opleiding volgen op niveau 2 en 3
- Nederlands 3F: verplicht examen voor studenten die een opleiding volgen op niveau 4
- Engels B1: verplicht examen voor studenten die een opleiding volgen op niveau 4
- Engels B2: facultatief examen, met name voor studenten die een opleiding volgen op niveau 4

Naast specifieke data en cijfers over de afnameaantallen en landelijk gemiddelde resultaten delen we in dit verslag ook algemene informatie over hoe het examenproces verloopt.

Deze publicatie richt zich alleen op de centrale examens in het mbo van studiejaar 2023–2024, niet op de instellingsexamens.

In het eerste hoofdstuk lees je welke ketenpartners betrokken zijn bij de totstandkoming van de centrale examens mbo en hoe het examenproces verloopt. Hoofdstuk 2 gaat dieper in op de constructie, vaststelling, afname en normering van de centrale examens. Hoe wij afstemmen met het werkveld komt aan bod in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 lichten we enkele uitgevoerde onderzoeken toe ten bate van de kwaliteitsborging. Verder vind je hier informatie over het proces van evaluatie en hergebruik van teksten en programma's. Tot slot presenteren we in hoofdstuk 5 de feiten en cijfers over onder andere de afname-aantallen, landelijk gemiddelde resultaten, neutralisaties en het aantal meldingen met betrekking tot de centrale examens.

1. Examenproces

1.1 Ketenpartners

Voor de centrale examens in het mbo werken verschillende ketenpartners nauw samen. Onder regie en verantwoordelijkheid van het CvTE construeert en analyseert Cito alle opgaven en examenvarianten. DUO ontwikkelt en beheert het digitale systeem (Facet) om de examens af te nemen en verzorgt de rapportages van cijfers naar instellingen.

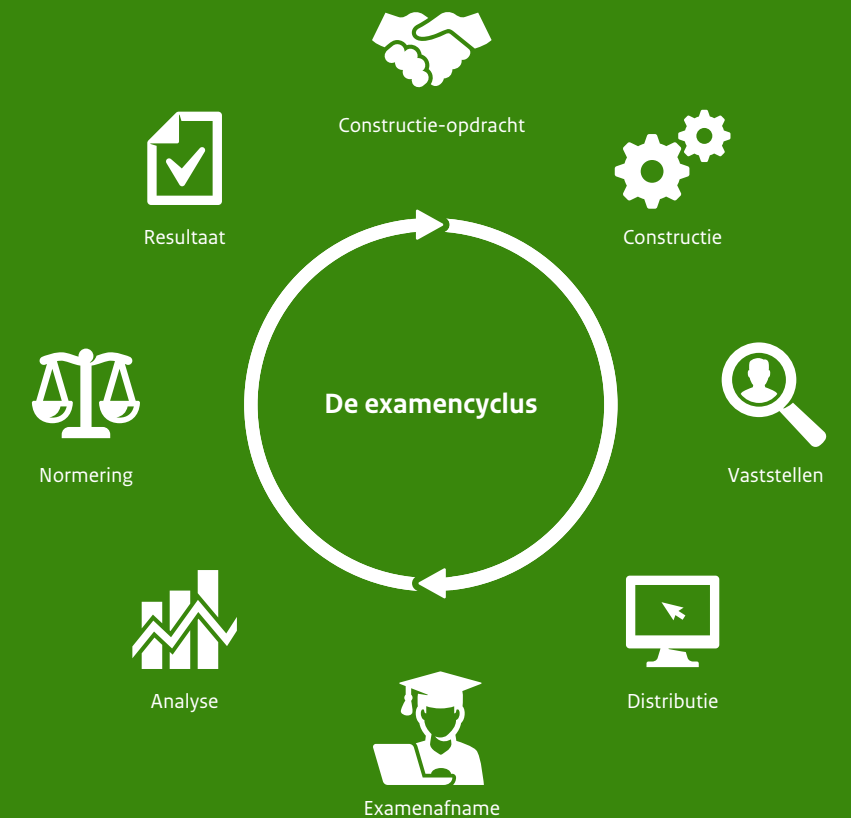
Regelmatig overleggen wij met het ministerie van OCW, de MBO Raad, mbo-instellingen, JOB en de Inspectie van het Onderwijs om alles soepel te laten verlopen.

Elk centraal examen is gebaseerd op een examenprogramma van OCW. Hierin staat precies wat een examenkandidaat moet kennen en kunnen voor dat examenvak. In het examenprogramma staat ook wat er centraal wordt geëxamineerd. Het CvTE stelt op basis van het examenprogramma een syllabus op waarin de benodigde vaardigheden uitgebreid worden toegelicht. Deze syllabus vormt het uitgangspunt voor de examenconstructie en dient als hulpmiddel voor docenten om kandidaten op het examen voor te bereiden.

1.2 Examencyclus

Bij de centrale examens hanteren we een cyclisch proces, waarin alle stappen zijn vastgelegd in de examencyclus (zie figuur 1). Deze examencyclus doorlopen we meerdere keren per jaar. Het CvTE voert de regie op dit proces om de kwaliteit van de centrale examens te borgen. Op de volgende pagina is elke stap toegelicht.

Figuur 1: de examencyclus

Wat gebeurt er precies in welke stap?

Stap 1

Jaarlijks stelt het CvTE een constructieopdracht op voor Cito, waarin afspraken staan over het aantal nieuw te ontwikkelen opgaven en examenvarianten en de richtlijnen waaraan de examens moeten voldoen.

Stap 2

Cito stelt constructiegroepen samen, bestaande uit vakdocenten die lesgeven aan mbo-studenten. De leden van de constructiegroepen selecteren teksten en (kijk)luisterprogramma's die zij voorleggen aan de vaststellingscommissie. Als de vaststellingscommissie akkoord gaat, start de constructie van opgaven.

Stap 3

De vaststellingscommissie stelt teksten en programma's en de hierbij geconstrueerde opgaven vast. Na vaststelling plaatst Cito deze teksten en programma's met bijbehorende examenopgaven in de itembank. Vanuit de itembank stelt Cito examenvarianten samen.

Stap 4

Cito levert zogeheten 'packages' met examenvarianten aan DUO. DUO is verantwoordelijk voor de distributie van de centrale examens en het logistieke proces rondom de afnamesoftware Facet.

Stap 5

De onderwijsinstellingen zijn zelf verantwoordelijk voor de examenafname. Zij plannen kandidaten in voor de centrale examens. De examens worden digitaal afgenomen en automatisch gescoord via Facet.

Stap 6

Na afname voert Cito psychometrische analyses uit op toets- en opgaveniveau. Deze analyses geven informatie over de moeilijkheid van opgaven en examens en over hoe opgaven functioneren.

Stap 7

De psychometrische analyses en de feedback van docenten en studenten via de examenlijn en JOB vormen de basis voor de normering. Opgaven die minder goed functioneren legt Cito voor aan de vaststellingscommissie tijdens de itemnormering. Tijdens de normeringsvergadering stelt het CvTE de normering vast, waarbij adviezen van de vaststellingscommissie worden meegenomen.

Stap 8

De normering wordt verwerkt door Cito en DUO. Hierna ontvangt de onderwijsinstelling een overzicht uit Facet met daarin voor elke kandidaat het resultaat (zijn behaalde score en cijfer). Op de website Examenbladmbo publiceert het CvTE de gehele omzettingstabel voor elke examenvariant. Daarin is te zien welke score leidt tot welk cijfer en hoeveel neutralisaties een bepaalde variant heeft.

2. Constructie, vaststelling en normering

2.1 De constructie van opgaven

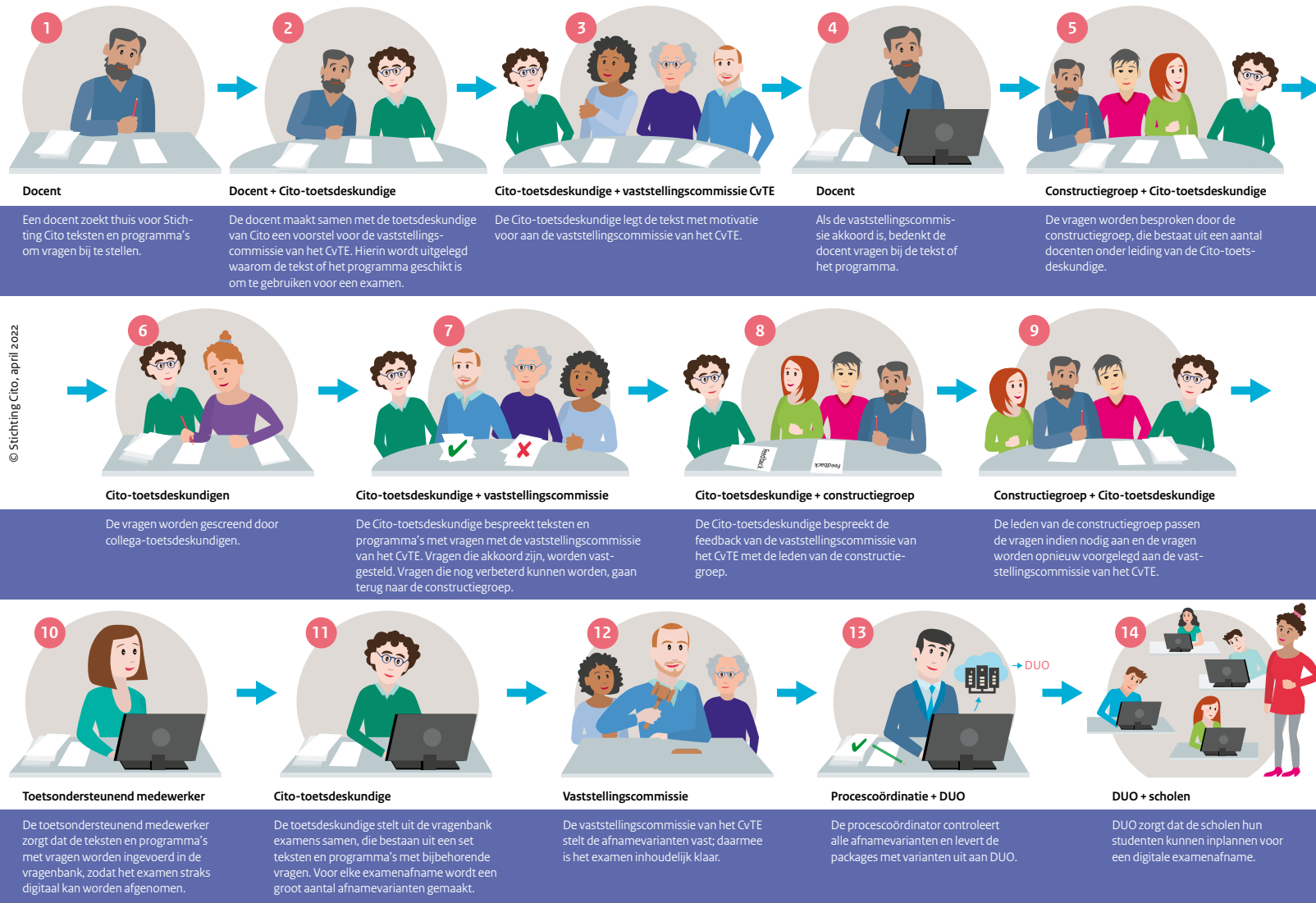
In opdracht van het CvTE ontwikkelt Cito de opgaven in samenwerking met mbo-docenten. Cito werkt met meerdere constructiegroepen die de opdracht hebben om een vooraf bepaald aantal teksten en kijk-luisterprogramma's met opgaven op te leveren.

De examenconstructie start met het zoeken naar geschikt bronmateriaal. De constructiegroep kijkt onder andere naar de moeilijkheid en de aantrekkelijkheid van een tekst. Zodra de constructiegroep het geselecteerde bronmateriaal goedkeurt, stelt de constructeur een voorstel op voor de vaststellingscommissie. Dit voorstel bevat informatie over het aantal woorden, de lengte van de tekst en de moeilijkheidsgraad. Ook voegt de constructeur conceptopgaven toe om de vraagmogelijkheden van de tekst te illustreren.

De vaststellingscommissie beoordeelt het voorstel van de constructeur. Na goedkeuring van deze commissie vraagt Cito een licentie aan voor gebruik van dit materiaal in het examen. Pas nadat licentieafspraken zijn vastgelegd, begint de constructie van examenopgaven. Leden van de constructiegroep en toetsdeskundigen van Cito screenen in verschillende fasen deze examenopgaven. Voor meer informatie over hoe de mbo-examenopgaven tot stand komen, zie figuur 2.

Figuur 2: totstandkoming centrale examens mbo

2.2 De vaststelling van opgaven

Voor elk vak en niveau is er een vaststellingscommissie die namens het CvTE opgaven en examens vaststelt. De vaststellingscommissies bestaan uit een voorzitter en vakdocenten die lesgeven aan examenklassen in het mbo. Een toetsdeskundige van Cito ondersteunt de vaststellingscommissie en fungeert als schakel tussen het constructie- en vaststellingsproces.

Alle leden van de vaststellingscommissie bereiden het examenmateriaal individueel voor. Tijdens de vergadering brengen de leden hun bevindingen in om tot een besluit te komen. De voorzitter besluit uiteindelijk of het examenmateriaal wordt vastgesteld of niet.

Naast het vaststellen van opgaven en examens heeft de vaststellingscommissie nog een aantal andere belangrijke taken:

- Screenen van examenmateriaal op gevoelige onderwerpen
- Adviseren of minder goed functionerende opgaven inhoudelijk correct zijn
- Controleren of onderwerpen in teksten en kijk- en luisterprogramma's nog actueel zijn
- Controleren en beoordelen van de voorgestelde adviezen voor evaluatie van het examenmateriaal
- Adviseren over de syllabus

2.3 De samenstelling van examens

Na de vaststelling van opgaven stelt Cito met de vastgestelde teksten en kijk-luisterprogramma's examenvarianten samen. Elke examenvariant bestaat uit een set teksten en programma's met bijbehorende opgaven. Voor elke afnameperiode stelt Cito meerdere examenvarianten samen, met daarin zowel nieuw als eerder afgenomen materiaal. Cito legt alle examenvarianten ter controle voor aan de vaststellingscommissie.

Het volledige ontwikkelproces, vanaf de eerste afspraken over de constructieopdracht tot aan de daadwerkelijke examenafname, neemt ongeveer twee jaar in beslag.

2.4 De afname van examens

DUO geeft alle examens op afgesproken momenten vrij in Facet. Instellingen kunnen de centrale examens afnemen tijdens de afnameperiodes die de minister van OCW jaarlijks vaststelt. De instelling is zelf verantwoordelijk om kandidaten in te schrijven voor de centrale examens. De examencommissie van de instelling neemt besluiten over het toekennen van voorzieningen, zoals extra tijd bij kandidaten met een ondersteuningsbehoefte. Als instellingen constateren dat de geheimhouding van de centrale examens in het geding is, melden zij dit bij de Inspectie van het Onderwijs en het CvTE. Het CvTE heeft in samenspraak met Cito en DUO een continuïteitsplan opgesteld waarin staat beschreven wat er moet gebeuren bij een incident.

‘Door het werk bij de vaststellingscommissie heb ik een beter, breder beeld gekregen van wat er allemaal komt kijken bij het vaststellen van teksten/vragen.’

2.5 De normering

Het CvTE normeert de centrale examens. Dit proces bestaat uit twee stappen: de itemnormering en de examen-normering (cijferbepaling). Cito voert psychometrische analyses uit die de basis vormen voor de normering van de examenvarianten. Opgaven die minder goed functioneren legt Cito, inclusief een advies, tijdens de itemnormering voor aan de vaststellingscommissie. Als een opgave inhoudelijk niet geheel correct of eenduidig blijkt te zijn, dan adviseert de vaststellingscommissie het CvTE de opgave te neutraliseren. Hierbij wordt de opgave voor alle kandidaten goed gerekend.

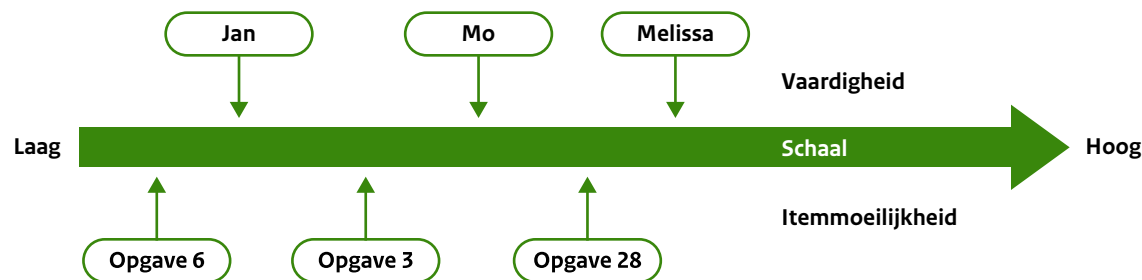
Tijdens de examennormering beslist het CvTE over de door Cito geadviseerde cijfers bij de scores voor de verschillende examenvarianten.

2.5.1 Normeringssystematiek

Voor de cijferbepaling nemen wij de verschillen in moeilijkheid van de examenvarianten mee. Dit zodat kandidaten met eenzelfde vaardigheid hetzelfde cijfer krijgen, ongeacht welke variant zij maken. Met behulp van een model vanuit de itemresponse-theorie (IRT) corrigeren wij voor de moeilijkheid van een examen. De opgaven en vaardigheden kunnen worden afgebeeld op één vaardigheidsschaal. Kandidaten met een hoge vaardigheid hebben een grotere kans om opgaven goed te maken dan kandidaten met een lagere vaardigheid. Omgekeerd geldt dat opgaven met een hoge moeilijkheidsgraad vaak minder goed gemaakt worden dan opgaven met een lage moeilijkheidsgraad. Om de kans in te schatten dat een kandidaat een opgave goed zal maken, wordt de vaardigheid van een kandidaat vergeleken met de moeilijkheid van de opgave. In figuur 3 is te zien dat Melissa

bij alle drie de opgaven een hoge kans heeft om deze goed te maken, omdat haar vaardigheid hoger op de schaal ligt dan deze opgaven. Jan, daarentegen, heeft bij de opgaven 3 en 28 een lagere kans om deze goed te maken, omdat zijn vaardigheid lager is dan de vaardigheid die nodig is om deze opgaven goed te beantwoorden. Mo heeft een hoge kans dat hij opgave 3 en 6 goed beantwoordt, maar een lagere kans om opgave 28 goed te beantwoorden.

Figuur 3: vaardigheidsschaal

Met deze methode vergelijken wij ook de moeilijkheid van de verschillende examenvarianten met elkaar, omdat er enige overlap is tussen de varianten. Bij een moeilijke afnamevariant is een hogere vaardigheid nodig om hetzelfde aantal opgaven goed te maken dan bij een gemakkelijkere afnamevariant. Hiermee houdt het CvTE dan ook rekening bij het bepalen van de cesuur. Door het gebruik van een zogeheten IRT-model ligt de cesuur op een vast vaardigheidsniveau, niet op een vast aantal opgaven goed.

3. Communicatie met het veld

3.1 Examenbladmbo

In november 2023 hebben wij de sites Examenbladmbo en Mijn Examenbladmbo (voorheen de persoonlijke pagina) vernieuwd. De nieuwe site heeft een rustiger uiterlijk. De zoekfunctie brengt je beter naar relevante pagina's en de afnameperiodes worden allemaal in één overzicht weergegeven.

Na de introductie van de nieuwe sites hebben we deze onderzocht op digitale toegankelijkheid. Op basis van dat onderzoek brengen we komend studiejaar verbeteringen aan op de sites. Je kunt hierbij denken aan het gebruik van kleurcontrast en de navigeerbaarheid met het toetsenbord. We blijven continu werken aan onze websites, want we vinden het belangrijk dat iedereen onze informatie goed kan vinden. Net als altijd vind je op Examenbladmbo na elke afname de landelijk gemiddelde resultaten per periode, uitgesplitst naar sector. Via Mijn Examenbladmbo ontvangt elke instelling aanvullende nieuwsberichten en mailings over bijvoorbeeld updates van de examensoftware Facet, de beschikbare omzettingstabellen, nieuwe voorbeeldexamens of beschikbare vacatures voor commissies.

3.2 Klankbordgroepen

Klankbordgroep Nederlands 3F

Om gericht informatie te krijgen over de centrale examens heeft het CvTE in 2022 een klankbordgroep voor Nederlands 3F ingesteld. In deze klankbordgroep zitten acht docenten van verschillende mbo-instellingen. Het doel van de klankbordgroep is kennisdeling tussen het CvTE, Cito en de docenten en tussen docenten onderling. Enkele onderwerpen die we tijdens de bijeenkomsten besproken hebben:

- De landelijk gemiddelde resultaten op het centraal examen en de verschillen tussen BOL- en BBL-kandidaten
- De correlatie tussen de landelijk gemiddelde resultaten op het centraal examen en de instellingsexamens
- Een verbeterde opzet van de deelrapportage die de afnameplanner kan downloaden en waarin de score per deelvaardigheid van een kandidaat te zien is
- De omzetting van scores naar een vaardigheidsschaal en vervolgens naar cijfers

Klankbordgroep passend examineren in het mbo

Begin 2024 is het CvTE een klankbordgroep gestart voor passend examineren. De klankbordgroep bestaat uit 12 leden van verschillende mbo-instellingen. Het zijn leden van examencommissies, docenten en leden van ondersteuningsteams in het mbo. Het doel van de klankbordgroep is de informatie over passend examineren bij de centrale examens te verbeteren en om eventuele problemen in de uitvoering te ontdekken. In 2023–2024 is de klankbordgroep drie keer bij elkaar gekomen. Tijdens de bijeenkomsten lag de focus op het herzien van de brochure over passend examineren: de Special Needs Special. We hebben onder andere aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- De rol van de deskundigenverklaring
- Verschillende soorten aanpassingsmogelijkheden
- Handelingsgericht werken
- Het proces van besluitvorming over passend examineren

De opbrengst van de klankbordgroep is een aangepaste brochure over passend examineren. Deze hebben we op 8 augustus 2024 gepubliceerd op Examenbladmbo. Daarnaast hebben we de [Regeling aangepaste wijze en vorm examineren centrale examens mbo](#) herschreven naar aanleiding van vragen en onduidelijkheden die naar voren kwamen in de klankbordgroep.

‘Mijn deelname aan de klankbordgroep passend examineren en de input die ik kreeg heeft ook een sterke, positieve impact op werkwijzen, beleid en processen bij mijn instelling.’

3.3 Schoolbezoeken

In studiejaar 2023–2024 heeft het CvTE 22 mbo-instellingen bezocht. We spraken met docenten, examencommissies, examencoördinatoren, afnameleiders en opleidingsmanagers over de centrale examens, landelijke gemiddelde resultaten, de examenorganisatie, communicatie met het CvTE, digitalisering en passend examineren.

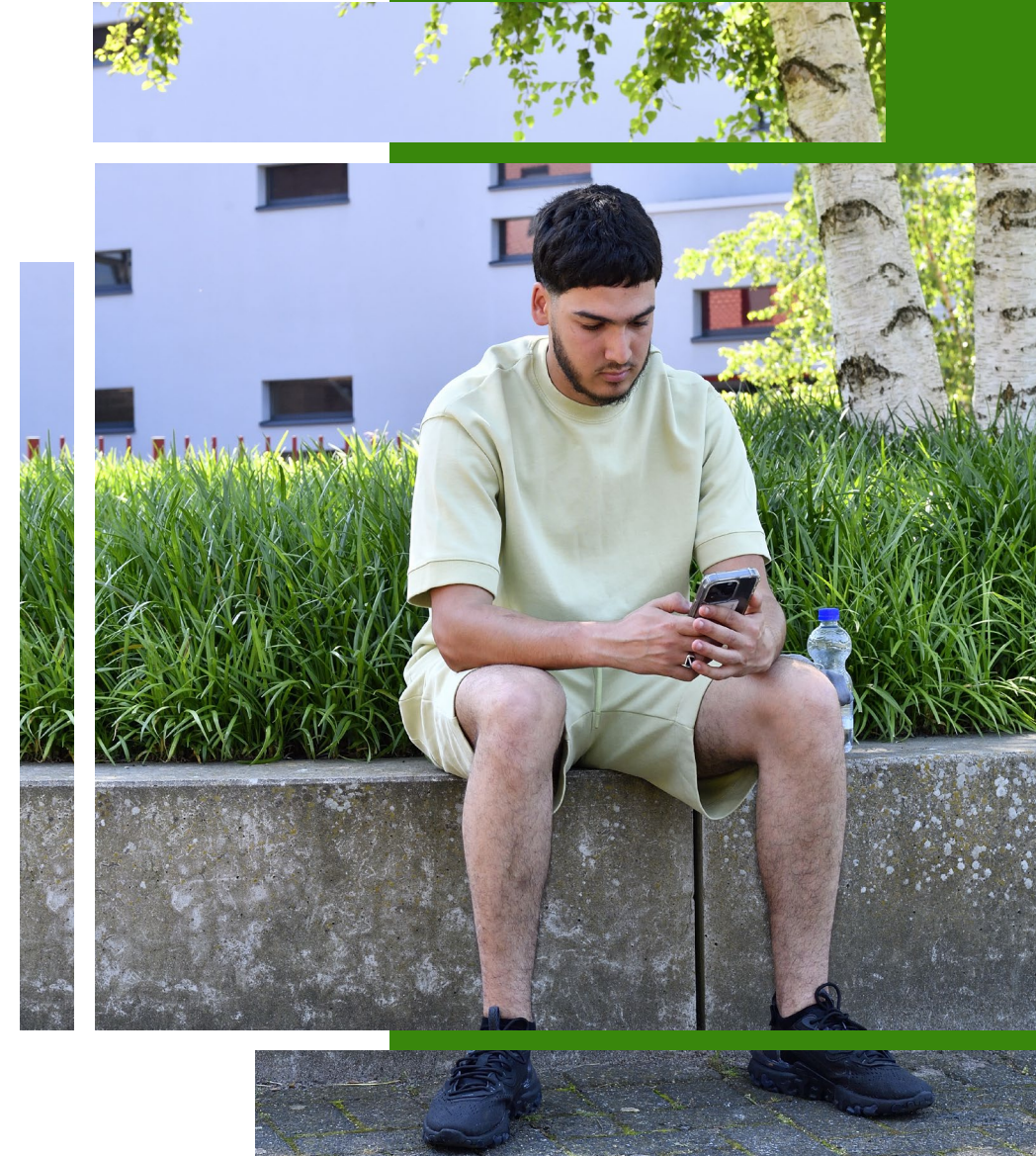
Het doel van de schoolbezoeken was het uitwisselen van informatie. Door in gesprek te gaan, proberen wij meer inzicht te krijgen in hoe de organisatie van de centrale examens op instellingen verloopt en hoe zij de landelijke examenresultaten interpreteren en gebruiken. Dit helpt ons de resultaten beter te duiden. Voor de landelijke daling van het percentage studenten dat een voldoende haalt voor Nederlands 3F werden onder meer de volgende mogelijke oorzaken benoemd:

- Het aantal anderstalige studenten is toegenomen. Deze studenten hebben meestal meer tijd en ondersteuning nodig om hun leesvaardigheid op het gewenste niveau te krijgen.
- De mogelijkheid om door te stromen van niveau 2 naar niveau 4. Op niveau 2 wordt een examen 2F afgenomen waarbij studenten een zogeheten compensatiepunt krijgen; het cijfer wordt daarbij met 1 cijferpunt verhoogd. Bij de opleiding op niveau 4 moeten deze studenten het hogere taalniveau behalen zonder compensatie.

- Havisten komen sinds 2019 in aanmerking voor vrijstelling voor het vak Nederlands. Als zij wel deelnemen, behalen zij mogelijk een hoger cijfer voor het mbo-examen Nederlands. Omdat een gedeelte van deze studenten vrijstelling krijgt, kan het gemiddelde cijfer dalen.
- Het centraal examen sluit onvoldoende aan op de belevingswereld van de doelgroep.

Tijdens de schoolbezoeken constateerden we dat veel instellingen al bezig zijn met of plannen hebben voor flexibele examinering. Die werkwijze stelt studenten in staat om zichzelf in te schrijven voor examens en zelf te bepalen wanneer zij het examen afleggen. Dit biedt studenten meer autonomie en kan bijdragen aan betere resultaten omdat zij op een moment dat hen het beste uitkomt hun examen kunnen doen. Het aantal no-shows (kandidaten die niet op komen dagen bij het centraal examen) is bij deze instellingen hierdoor sterk gedaald.

Onze bezoeken aan de mbo-instellingen in het schooljaar 2023–2024 waren waardevol en leerzaam. Ze gaven ons meer inzicht in hoe instellingen georganiseerd zijn en welke verschillen er tussen instellingen zijn. De feedback die we hebben ontvangen, helpt ons om de centrale examens en samenwerking met mbo-instellingen verder te verbeteren.

4. Kwaliteit

4.1 Onderzoeken

De inhoudsvaliditeit, betrouwbaarheid en normering van het examen Engels B1

Vanuit onze verantwoordelijkheid en zorgplicht heeft het CvTE aan het Research Center voor Examinering en Certificering (RCEC) gevraagd om een kwaliteitsonderzoek uit te voeren naar het centraal examen Engels B1 mbo 2022–2023. In deze studie is onderzocht of de procedures die het CvTE en Cito hanteren voldoen aan (inter)nationale kwaliteitsstandaarden bij de borging van de inhoudsvaliditeit, betrouwbaarheid en normering van de centrale examens mbo.

Om de inhoudsvaliditeit te bepalen, is gekeken naar het Europees Referentiekader (ERK), de syllabus en de constructieopdracht. Vier domeinen zijn onderzocht om een beeld te geven van de inhoudsvaliditeit van het examen: domein definitie, domein representatie, domein relevantie en adequate toetsconstructieprocedures. RCEC stelt dat, op basis van de analyse op de vier domeinen, de procedures voor het waarborgen van de inhoudsvaliditeit voldoen aan de nationale en internationale richtlijnen.

Voor het bepalen van de betrouwbaarheid is gekeken naar de door Cito uitgevoerde toets- en itemanalyses op basis van de klassieke testtheorie en de door Cito gekalibreerde examenopgaven met de item-responstheorie (IRT). Er zijn in totaal vier varianten onderzocht; twee uit P2 en twee uit P4. De betrouwbaarheidscoëfficiënten lagen boven de ondergrens van 0,80, die vereist is voor een summatieve toets.

Het onderzoek naar de normering omvatte de standaardbepaling en de normhandhaving. Uit de analyse blijkt dat de gehanteerde standaardbepalingsmethode op de juiste wijze is uitgevoerd evenals de gekozen normhandhavingsmethode.

Het RCEC concludeert dat de procedures van het CvTE en Cito bij de ontwikkeling van de centrale examens mbo Engels B1 leiden tot examenproducten die voldoen aan (inter)nationale kwaliteitsstandaarden voor inhoudsvaliditeit, betrouwbaarheid en normering.

Nieuwe itemtypen

Om variatie in vraagsoorten binnen de centrale examens mbo te vergroten en daarmee de examens zowel psychometrisch als inhoudelijk te verrijken, heeft Cito de afgelopen twee jaar nieuwe itemtypen geïntroduceerd

in de centrale examens mbo Nederlands 2F en Engels B1. Dit zijn opgavensoorten die we tot dan toe nog niet hadden ingezet in de examens mbo, zoals opgaven waarbij je een zin of alinea uit de tekst aanklikt en opgaven waarbij je opties naar het juiste sleepveld sleept.

Aangezien er bij de examens mbo geen proeftoetsing van de items plaatsvindt en deze direct in de examens worden ingezet, is ervoor gekozen alleen itemtypen in te zetten waarbij de foutgevoeligheid bij de invoer, scoring en analyse zo laag mogelijk is. De selectie van geschikte itemtypen is daarom gemaakt op basis van een vooraf uitgevoerde haalbaarheidsstudie hiernaar.

De onderzoeksresultaten laten zien dat de nieuwe itemtypen over het algemeen, zowel inhoudelijk als psychometrisch, goed functioneren. Wel waren er ook enkele items die minder goed functioneerden: in slechts één geval had dit met het nieuwe itemtype te maken; namelijk met de formulering in de stam. Op basis hiervan hebben we aanbevelingen voor verbetering van de formulering van de instructie in de stam gedaan.

De belangrijkste conclusies uit dit onderzoek zijn dat er geen bezwaren zijn om de nieuwe itemtypen structureel in de examens op te nemen en dat het inzetten van nieuwe itemtypen een verrijking voor de examens vormt. Naar aanleiding van dit onderzoek worden de hierin geïntroduceerde nieuwe itemtypen structureel als standaard itemtypen opgenomen in de betreffende examens. In studiejaar 2024–2025 voeren we vervolgonderzoek uit naar de inzet van nieuwe itemtypen in de examens Engels B1 en B2.

4.2 Kwaliteit

In het kader van onderhoud van de itembank voert Cito jaarlijks een evaluatie uit van teksten en programma's (verder te noemen: teksten) die in het afgelopen jaar in de examens zijn ingezet. Op basis van criteria voor hergebruik beoordelen de toetsdeskundigen of de itemselectie als geheel en de individuele items bij een tekst geschikt zijn om opnieuw op te nemen in een examen. Voor zowel de gehele itemset bij een tekst als voor elk van de items afzonderlijk berekenen we of deze voldoende bijdragen aan de betrouwbaarheid van het examen. Als dit niet het geval is, bekijken we welke opgaven we kunnen aanpakken om te zorgen voor een hogere betrouwbaarheid.

We gebruiken hierbij als maat de lokale betrouwbaarheid van de tekst of item. Deze maat laat zien hoe betrouwbaar een tekst meet bij de vaardigheid die passend is bij het beoogde niveau van het examen. Als richtlijn wordt de RCEC-richtlijn gebruikt: een examen is voldoende betrouwbaar als de betrouwbaarheid 0.8 of hoger is.

De psychometrici van Cito berekenen eerst de lokale betrouwbaarheid voor alle teksten afzonderlijk. Deze meet wat de betrouwbaarheid van het examen is als het examen volledig zou bestaan uit teksten die precies zo functioneren als de betreffende tekst. Hiermee kan je gemakkelijk aflezen of de betrouwbaarheid van het examen als geheel dan voldoende zou zijn of niet.

In een enkel geval functioneert een tekst dermate onvoldoende dat er geen reparatie mogelijk is. In dit geval zetten we de tekst niet meer in.

Naast de betrouwbaarheid van een tekst wordt de lokale betrouwbaarheid voor elk individueel item berekend. Zo weten we welke items we aan moeten pakken om de gehele itemselectie bij een tekst voldoende betrouwbaar te maken.

5. Feiten en cijfers

5.1 Commissieleden

Aan de totstandkoming van de centrale examens werkt een groot aantal docenten mee. In totaal zijn er 18 constructiegroepen bij Cito en 4 vaststellingscommissies bij het CvTE actief. In tabel 1 zie je hoe de leden zijn verdeeld over het constructie- en vaststellingsproces.

Tabel 1: verdeling leden constructiegroepen en vaststellingscommissies

Examen	Constructiegroepleden	Vaststellingscommissieleden
Nederlands 2F	20	5
Nederlands 3F	20	6
Engels B1	16	5
Engels B2	16	5
Totaal	72	21

5.2 Aantal opgaven

In de constructieopdracht maakt het CvTE jaarlijks afspraken met Cito over het minimaal aantal te ontwikkelen opgaven. In tabel 2 is het aantal vastgestelde opgaven per vak weergegeven.

Tabel 2: vastgestelde opgaven

Examen	Vastgestelde opgaven
Nederlands 2F	352
Nederlands 3F	491
Engels B1	288
Engels B2	233
Totaal	1364

5.3 Aantal kandidaten

5.3.1 Reguliere examens

In tabel 3 vind je het aantal unieke kandidaten dat in studiejaar 2023–2024 een regulier centraal examen heeft afgelegd én waarvan we met zekerheid kunnen zeggen dat zij tot de beoogde doelgroep behoren. Hierbij hebben we alleen kandidaten meegenomen van wie de opleidingscode geregistreerd is. Bij een vrij groot aantal kandidaten (+/- 34%) is de opleidingscode niet ingevuld door de instelling bij de aanmelding in Facet, waardoor het opleidingsniveau van kandidaten voor ons onbekend is. Het totaal aantal afnames ligt hoger dan het aantal unieke kandidaten als gevolg van herkansingen. Het totaal aantal afnames is weergegeven in tabel 5.

Tabel 3: aantal unieke kandidaten reguliere examens

Examen	Niveau	Aantal unieke kandidaten
Nederlands 2F	Niveau 2	23964
Nederlands 2F	Niveau 3	17006
Nederlands 3F	Niveau 4	58962
Engels B1	Niveau 4	52084
Engels B2	Niveau 4	4922

5.3.2 Examens voor kandidaten met een auditieve of visuele beperking

Naast de reguliere examens worden er ook speciale examenvarianten samengesteld voor kandidaten met een auditieve beperking, aangeduid als DOS (doof of slechthorend) en voor kandidaten met een visuele beperking, aangeduid als BOS (blind of slechtziend). In tabel 4 vind je het aantal unieke kandidaten dat in studiejaar 2023–2024 een aangepast centraal examen heeft afgelegd. Bij de DOS-examens hebben we alleen kandidaten meegenomen waarvan wij met zekerheid kunnen zeggen dat zij tot de beoogde doelgroep behoren. Hierbij hebben we alleen kandidaten meegenomen van wie de opleidingscode geregistreerd is. Bij de BOS-examens wordt de opleidingscode niet geregistreerd, wij kunnen daarom niet met zekerheid zeggen of zij tot de beoogde doelgroep behoren.

Tabel 4: aantal unieke kandidaten aangepaste examens

Examen	Niveau	Aantal unieke kandidaten
Nederlands 2F DOS	Niveau 2	71
Nederlands 2F DOS	Niveau 3	39
Nederlands 2F BOS	Niveau 2 en 3	15
Nederlands 3F DOS	Niveau 4	138
Nederlands 3F BOS	Niveau 4	25
Engels B1 DOS	Niveau 4	114
Engels B1 BOS	Niveau 4	18
Engels B2 DOS	Niveau 4	9
Engels B2 BOS	Niveau 4	3

5.4 Afnameaantallen

5.4.1 Reguliere examens

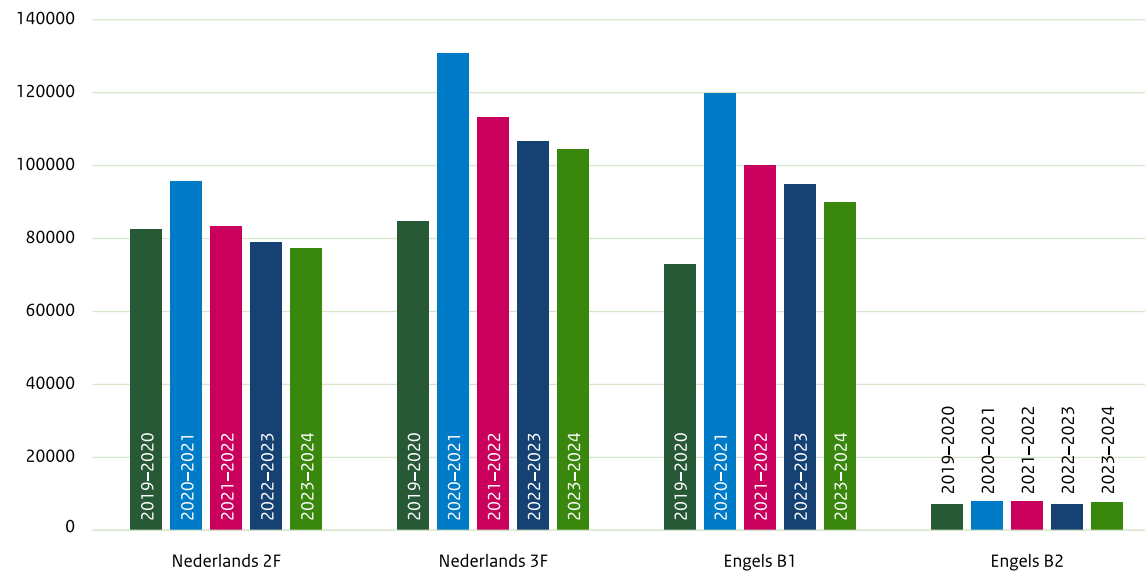
Tabel 5 laat het totaal aantal reguliere examenafnames per examen zien van studiejaar 2023–2024, uitgesplitst naar niveau, inclusief herkansingen. In dit overzicht zijn alle afnames meegenomen, dus ook de kandidaten waarvan onbekend is of zij tot de beoogde doelgroep behoren. De beoogde doelgroepen voor 2F (Nederlands) zijn niveau 2 en 3. De beoogde doelgroep voor 3F (Nederlands) en B1 (Engels) is niveau 4.

Tabel 5: aantal afnames reguliere examens 2023–2024 per niveau

Examen	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Niveau onbekend	Opleidings-code onbekend	Totaal
Nederlands 2F	4313	25732	17528	1131	1124	27190	77018
Nederlands 3F	9	380	1804	64722	1471	35527	103913
Engels B1	71	2025	3506	52730	1339	30167	89838
Engels B2	2	162	369	5053	46	1919	7551

In figuur 4 laten we de afnameaantallen van reguliere examens over de afgelopen vijf studie jaren zien. In deze figuur zijn alle afnames van alle kandidaten meegenomen.

Figuur 4: afnameaantallen regulier examen uitgesplitst naar studiejaar

5.4.2 Aangepaste examens

Tabel 6 laat het totaal aantal examenafnames van de aangepaste examens zien van studiejaar 2023–2024, uitgesplitst naar niveau, inclusief herkansingen. In dit overzicht zijn alle afnames meegenomen, dus ook de

kandidaten waarvan onbekend is of zij tot de beoogde doelgroep behoren. De beoogde doelgroepen voor 2F (Nederlands) zijn niveau 2 en 3. De beoogde doelgroep voor 3F (Nederlands) en B1 (Engels) is niveau 4.

Tabel 6: aantal afnames aangepaste examens 2023–2024 per niveau

Examen	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Niveau onbekend	Opleidings-code onbekend	Totaal
NL 2F DOS	16	75	40	42	3	142	318
NL 2F BOS						16	16
NL 3F DOS	0	2	5	154	4	136	301
NL3F BOS						29	29
Engels B1 DOS	0	2	5	116	2	95	220
Engels B1 BOS						19	19
Engels B2 DOS	0	0	1	9	0	3	13
Engels B2 BOS						3	3

5.5 Landelijk gemiddelde resultaten

In tabel 7 laten we per regulier examen het gemiddelde cijfer, het aantal kandidaten dat een voldoende heeft behaald en het percentage voldoende zien. We zijn uitgegaan van het aantal unieke kandidaten. Dat wil zeggen dat we per kandidaat alleen het hoogst behaalde resultaat in studiejaar 2023–2024 hebben meegenomen. Bovendien zijn dit alleen de resultaten van kandidaten waarvan bij ons het opleidingsniveau bekend is. Het aantal afnames van

aangepaste examens is te klein om hierover betekenisvolle gemiddeldes te laten zien.

Bij Nederlands 2F wordt voor de niveau 2-studenten cijferdifferentiatie toegepast. Dat betekent dat voor deze studenten één extra cijferpunt wordt toegevoegd. Deze cijferdifferentiatie is al meegenomen in onderstaande tabellen en figuren.

Tabel 7: gemiddelde cijfers en percentage voldoende per niveau en examen

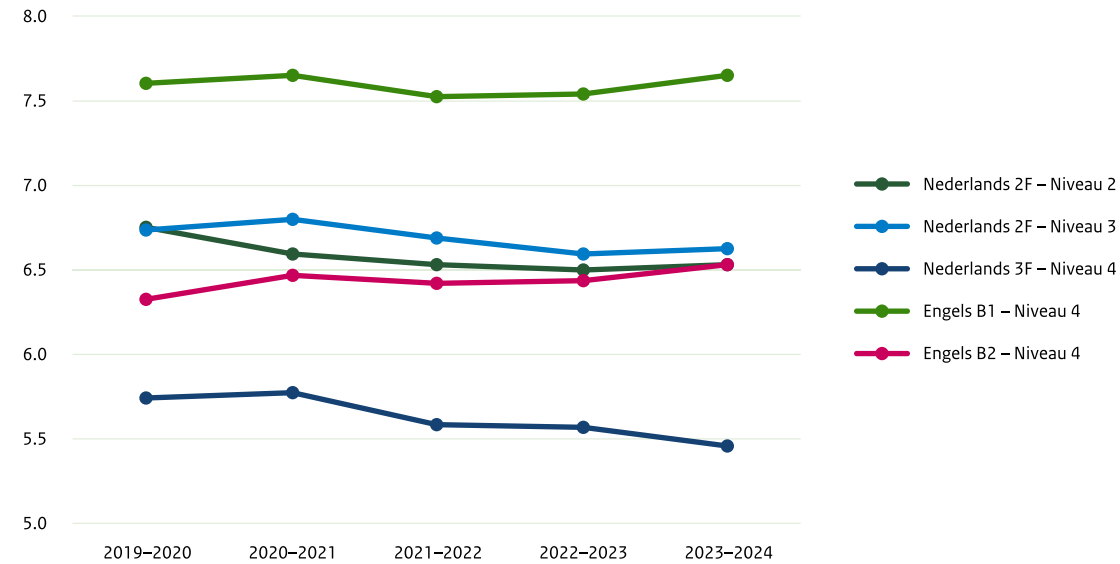
Examen	Niveau	Unieke afnames	Gemiddeld cijfer	Aantal voldoende	Percentage voldoende
Nederlands 2F	Niveau 2	23964	6,7	19448	81%
Nederlands 2F	Niveau 3	17006	6,7	15224	90%
Nederlands 3F	Niveau 4	58962	5,5	30666	52%
Engels B1	Niveau 4	52084	7,7	48689	93%
Engels B2	Niveau 4	4922	6,6	3958	80%

Om meer inzicht te krijgen in de prestaties van kandidaten laten we in figuur 5 en 6 het gemiddelde cijfer per examen en het percentage voldoende per examen over een periode van vijf jaar zien. In tabel 8 en 9 zijn dezelfde gegevens weergegeven, maar dan in tabelvorm. In deze resultaten hebben we alle individuele afnames van kandidaten waarvan bij ons het opleidingsniveau bekend is meegenomen, inclusief de herkansingen.

Bij de kandidaten voor de examens Engels B1 en B2 zien we een lichte stijging ten opzichte van het voorgaande jaar. Over vijf jaar heen is het beeld vrij constant. Bij Nederlands 2F zien we dat de daling van de afgelopen jaren in 2023–2024 niet is doorgezet. Het beeld is in dit jaar vrijwel hetzelfde als in studiejaar 2022–2023, zowel bij kandidaten van niveau 2 als van niveau 3. Bij Nederlands 3F zien we ook dit studiejaar weer een lichte daling in vergelijking met voorgaande jaren.

Figuur 5: landelijk gemiddelde resultaten per examen en opleidingsniveau

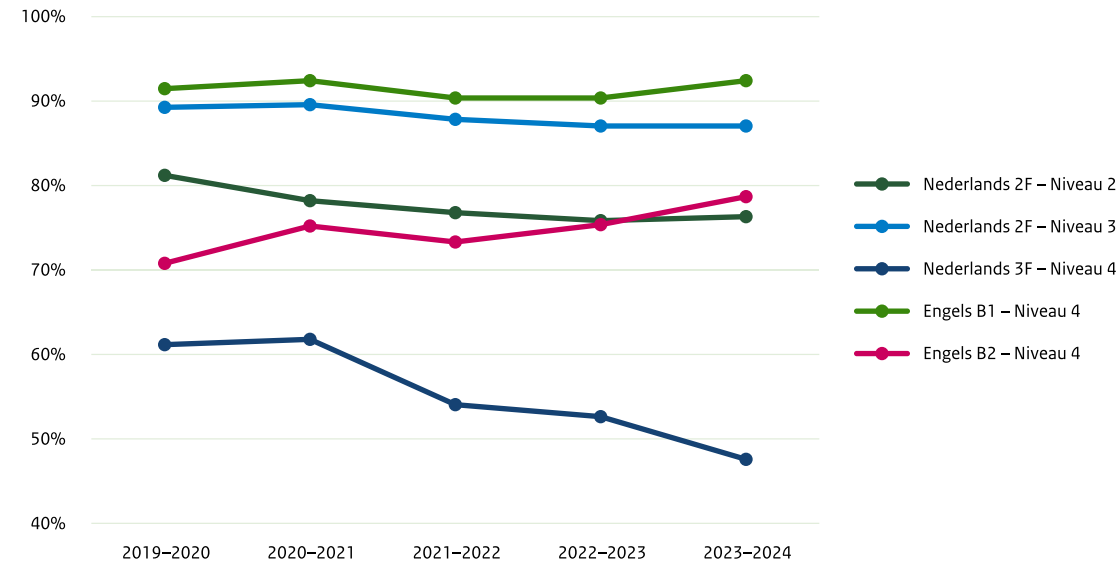

Tabel 8: landelijk gemiddelde cijfer per examen en juiste niveau bekend voor reguliere afnames

Examen	Niveau	Vak – niveau	2019–2020	2020–2021	2021–2022	2022–2023	2023–2024
Nederlands 2F	Niveau 2	Nederlands 2F – Niveau 2	6,7	6,6	6,5	6,5	6,5
Nederlands 2F	Niveau 3	Nederlands 2F – Niveau 3	6,7	6,8	6,7	6,6	6,6
Nederlands 3F	Niveau 4	Nederlands 3F – Niveau 4	5,7	5,8	5,6	5,6	5,5
Engels B1	Niveau 4	Engels B1 – Niveau 4	7,6	7,7	7,5	7,5	7,7
Engels B2	Niveau 4	Engels B2 – Niveau 4	6,3	6,5	6,4	6,4	6,6

Het percentage voldoende op het examen Nederlands 2F voor niveau 2 en niveau 3 is vrijwel gelijk gebleven met het voorgaande studiejaar. Voor niveau 3-kandidaten ligt het percentage voldoende hoog en is het door de jaren heen redelijk constant. Het percentage voldoende op het examen Nederlands 3F laat sinds 2020–2021 een dalende trend zien. Het percentage voldoende voor Engels B1 en B2 is juist licht gestegen ten opzichte van voorgaande studiejaar.

Figuur 6: percentage voldoende per examen en opleidingsniveau

Tabel 9: landelijk percentage voldoende per examen en juiste niveau bekend voor reguliere afnames

Examen	Niveau	Vak – niveau	2019–2020	2020–2021	2021–2022	2022–2023	2023–2024
Nederlands 2F	Niveau 2	Nederlands 2F – Niveau 2	81%	78%	77%	76%	76%
Nederlands 2F	Niveau 3	Nederlands 2F – Niveau 3	89%	90%	88%	87%	87%
Nederlands 3F	Niveau 4	Nederlands 3F – Niveau 4	61%	62%	54%	53%	48%
Engels B1	Niveau 4	Engels B1 – Niveau 4	92%	92%	90%	90%	93%
Engels B2	Niveau 4	Engels B2 – Niveau 4	71%	75%	73%	76%	79%

5.6 Neutralisaties

Als bij de normering blijkt dat er een fout, onvolkomenheid of onduidelijkheid in het examen zit, wordt een opgave geneutraliseerd op advies van de vaststellingscommissie. Tabel 10 laat het aantal neutralisaties per examen zien van studiejaar 2023–2024. Alle kandidaten krijgen voor elk geneutraliseerd item één scorepunt toegekend.

Tabel 10: aantal neutralisaties per examen

Centraal examen	Aantal neutralisaties
Nederlands 2F	7
Nederlands 3F	16
Engels B1	7
Engels B2	6

5.7 Meldingen

Onduidelijkheden en fouten in de centrale examens kunnen docenten melden bij de examenlijn van het CvTE. Studenten kunnen terecht bij JOB.

5.7.1 Examenlijn

Tabel 11 laat het aantal inhoudelijke meldingen zien die bij de examenlijn van het CvTE zijn binnengekomen. De meldingen in 2023–2024 zijn geanalyseerd door Cito en de vaststellingscommissie. Deze hebben niet geleid tot een aanpassing in het centraal examen.

Tabel 11: meldingen examenlijn

Centraal examen	Aantal inhoudelijke meldingen
Nederlands 2F	5
Nederlands 3F	5
Engels B1	9
Engels B2	0

5.7.2 JOB

JOB stuurt na afloop van iedere afnameperiode de door hen ontvangen klachten en meldingen naar het CvTE. Deze klachten en meldingen registreren we en leggen we voor aan de vaststellingscommissie voor een advies. JOB heeft in totaal 8 meldingen van studenten ontvangen en doorgestuurd naar het CvTE. Onderstaande tabel laat het aantal inhoudelijke meldingen zien dat het CvTE beoordeeld heeft, uitgesplitst per examen. De meldingen in 2023–2024 zijn geanalyseerd door Cito en de vaststellingscommissie. Deze hebben niet geleid tot een aanpassing in het examen.

Tabel 12: meldingen JOB

Centraal examen	Aantal inhoudelijke meldingen
Nederlands 2F	0
Nederlands 3F	8
Engels B1	0
Engels B2	0

6. Colofon

Redactie College voor Toetsen en Examens
en Stichting Cito

Vormgeving Enof creatieve communicatie

Fotografie Marijke Volkers en Erald van der Aa

Utrecht, november 2024